

Ideaalilukijan kuva teoksessa Nuoren naisen opas

Kandidaatintutkielma

Sara Ruokola

Suomen kieli

Kieli- ja viestintätieteiden

laitos, Jyväskylän yliopisto

2017

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos – Department Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä – Author Ruokola Sara	
Työn nimi – Title Ideaalilukijan kuva teoksessa Nuoren naisen opas	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Kandidaatintutkielma
Aika – Month and year Toukokuu 2017	Sivumäärä – Number of pages 28
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tutkin kandidaatintutkielmassani bloggaaja Alexa Dagmarin kirjassa Nuoren naisen opas rakentuvaa kuvaa ideaalista lukijasta. Bloggajan kirjoittama kirja on ilmiönä mielenkiintoinen: bloggajaalla ei ole välttämättä muuta asiantuntijuutta kuin kokemus bloggaamisesta, ja toisaalta aktiiviset lukijat ja blogin näkyvyys herättävät kustantajan mielenkiinnon. Koen, että kirja on paljon konkreettisempi, staattisempi ja huomionarvoisempi yksikkö kuin yksittäinen blogiteksti. Kirja on eri tavalla aikansa kuva kuin ”pelkkä” blogiteksti, sillä kirjan julkaisu on hyvin paljon isompi projekti kuin blogitekstin julkaisu. Myös kirjan nimi Nuoren naisen opas asettaa teoksen eri rooliin kuin jos sen nimi olisi vaikka ”Alexa Dagmarin elämää”. Siksi juuri tekstiin rakentuvan ideaalilukijan kuvaan kytkeytyvä tutkimus kirjasta on mielenkiintoista, sillä kirja jo nimellään rajaa selkeästi kohdeyleisönsä.</p> <p>Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millainen kuva ideaalista lukijasta tekstissä syntyy. Ideaalilukijan kuvaa selvitän suhtautumisen teorian menetelmänäni, jonka näkökulmasta tutkin aineistossa syntyvää kirjoittajan sitoutumista sekä tekstiin rakentuvaa dialogisuutta. Eri sitoutumisen keinot ja dialogisuus luovat eri tavoin kuvaa ideaalista lukijasta. On mielenkiintoista tutkia, onko teksti ohjailevan tekstityylinsä puitteissa ylipäänsä käyttökelpoinen opas nuorelle naiselle, vai onko se enemmänkin heijastuma kirjoittajan omasta maailmankuvasta ja siitä, mitä kirjoittaja pitää itse normina. Tutkimuskysymykset ovat:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Millainen ideaalilukija tekstiin rakentuu?2. Miten sitoutumista osoittavat kielelliset piirteet rakentavat ideaalilukijaa?3. Miten tekstin yksi- ja moniääniset rakenteet rakentavat ideaalilukijaa? <p>Analyysi osoitti, että Nuoren naisen oppaassa ideaalilukija rajautuu suurimmaksi osaksi melko kapeaksi. Eriäville mielipiteille ei anneta tilaa, ja moni asia esitetään kirjassa annettuna totuutena, jonka ideaalilukija varauksetta hyväksyy. Aineistosta kokonaisuutena tuli vaikutelma, että ideaalilukija on suurimmaksi osaksi heijastuma kirjoittajasta itsestään, eikä vaihtoehtoisia ideaalilukijoita juuri ole tai heille ei anneta tilaa.</p>	
Asiasanat – Keywords ideaalilukija, suhtautumisen teoria, sitoutuminen, diskurssit, representaatio	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto, Kielten ja viestintätieteiden laitos	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
1.1	Yleisesittely	1
1.2	Aiempi tutkimus	2
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	6
2.1	Kriittinen diskurssianalyysi	6
2.2	Suhtautumisen teoria.....	8
3	AINEISTO JA MENETELMÄT	10
3.1	Nuoren naisen opas	10
3.2	Kirjoittajan sitoutuminen ja tekstin äänet	11
4	SITOUTUMINEN	15
4.1	Kiistäminen	15
4.2	Julistaminen	17
4.3	Puntaroiminen	19
4.4	Vetoaminen	22
5	PÄÄTÄNTÖ	24
6	LÄHTEET.....	29

1 JOHDANTO

1.1 Yleisesittely

Tutkin kandidaatintutkielmassani bloggaaja Alexa Dagmarin kirjassa Nuoren naisen opas rakentuvaa kuvaa ideaalista lukijasta suhtautumisen teorian analyysityökalua hyödyntäen. Analyysin myötä aineistosta nousevat diskurssit sekä ideaalilukijan representointi ovat myös keskeisiä tutkimukseni kannalta. Ideaalilukijan rakentuminen ja representaatio kietoutuvat analyysissäni yhteen: ideaalilukijan kuva syntyy tekstin yksi- ja moniäänisten rakenteiden kautta, ja representaation käsite auttaa kuvailemaan ja analysoimaan tekstissä rakentuvaa ideaalilukijan kuvaa. Kriittinen diskurssianalyysi taas liittyy analyysin tuloksia laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin.

Bloggaaminen on viime vuosina kasvanut suureksi ilmiöksi, joka luonnollisesti kiinnostaa myös kielitieteilijöitä. Bloggaajan kirjoittama kirja on ilmiönä mielenkiintoinen: bloggaajalla ei ole välttämättä muuta asiantuntijuutta kuin kokemus kyseisen blogin kirjoittamisesta, ja toisaalta aktiiviset lukijat ja blogin näkyvyys herättävät kustantajan mielenkiinnon. Koen, että kirja on paljon konkreettisempi, staattisempi ja huomionarvoisempi yksikkö kuin yksittäinen blogiteksti. Kirja on eri tavalla aikansa kuva kuin ”pelkkä” blogiteksti, sillä kirjan julkaisu on hyvin paljon isompi projekti kuin blogitekstin julkaisu. Myös kirjan nimi Nuoren naisen opas asettaa teoksen eri rooliin kuin jos sen nimi olisi vaikka ”Alexa Dagmarin elämää”. Siksi juuri teoksessa muodostuvan ideaalilukijan representaatioihin kytkeytyvä tutkimus on mielenkiintoista. Se, millainen representaatio ideaalilukijasta ja siten nuoresta naisesta Nuoren naisen oppaassa syntyy, heijastelee yhteiskunnassa pinnalla olevia diskursseja, mutta myös luo ja vahvistaa niitä. Ei ole siis yhdentekevää, miten ja millainen ideaalilukijan kuva teoksessa muodostuu.

Blogille tyypillistä on, että kirjoittaja on tunnistettavissa yhdeksi henkilöksi. Kirjoittaja luo blogin kautta omaa identiteettiään ja asettuu persoonallaan sanottavansa taakse. Vaikka blogi rajaisikin voimakkaasti kirjoittajan yksityiselämää pois ja keskittyisi vaikka poliittisiin näkemyksiin tai harrastukseen, on kirjoittajan persoona ja subjektiivisuus hyvin paljon tekstissä läsnä – puhumattakaan blogeista, jotka selkeästi painottuvat kirjoittajan yksityiselämää käsitteleviksi. (Koskinen 2014: 132.) Kirjoittajakeskeisyys on hyvin havaittavissa myös Nuoren naisen oppaassa. Sisällöllisesti kirja koostuu samanlaisista aiheista kuin kirjoittajan blogikin ja ensisijaisen kohderyhmän voi olettaa olevan blogin lukijat. Blogin ja kirjan samankaltaisuus on huomioitu myös kustantajan sivuilla, jossa pesäeroa blogin ja kirjan suhteen tietoisesti luodaan: ”Kirja ei ole toisinto Alexan blogista, vaan se antaa

enemmän ja pureutuu syvemmälle” (Kolisoja & Makkonen 2017, No Tofu Publishing). Nuoren naisen oppaan esipuheessa kirjoittaja tuo esiin asioita, joita kirja pyrkii lukijalleen tarjoamaan: rohkaisua elämään omilla ehdoilla, apua oman tien löytämiseen ja yhteiskunnan paineiden alla elämiseen sekä ”iloa, inspiraatiota ja helpotusta arjen haasteisiin”. Tutkimukseni pyrkii selvittämään kirjassa rakentuvan ideaaliyleisön lisäksi, millaista vuoropuhelua Nuoren naisen oppaassa syntyy: onko teksti yksi- vai moniäänistä ja esitetäänkö kirjassa mielipiteet ja arviot annettuina totuuksina vai sellaisina, joista kirjottaja käy vuoropuhelua oletettujen lukijoidensa kanssa?

Ideaalilukija, ideaaliyleisö ja oletettu yleisö ovat kaikki rinnasteisia termejä, ja käytänkin niitä kaikkia rinnakkain tutkimuksessani. Ideaalilukijan käsitteellä kuvataan millainen tekstiin syntyvä kuva oletetusta lukijasta on. Olettaako kirjoittaja, että lukija jakaa samat mielipiteet hänen kanssaan, vai täytyykö lukija kenties vakuuttaa jostakin asiasta vai onko jokin tekstissä käsitelty asia keskustelun aiheena, josta neuvottelemiseen lukija osallistuu tasa-arvoisena kirjoittajan kanssa? Määrittyykö tekstissä ideaaliyleisö tarkkarajaiseksi, homogeeniseksi joukoksi, vai antaako teksti tilaa oletetun yleisön moninaisuudelle ja eroavaisuuksille myös suhteessa kirjoittajaan? Suhtautumisen teoriaan ja ideaalilukijaan kytkeytyvien tutkimusten lisäksi blogitutkimus on aiheeni kannalta relevanttia, koska Nuoren naisen opas on julkaisu Alexa Dagmarin nimellä (jota hänen bloginsakin kantaa), eikä hänen oikealla nimellään Alexa Aavarinne. Kirja on siis luonnollinen jatkumo hänen blogistaan, ja kirja omalta osaltaan luo Alexa Dagmarin brändiä – kirja on myös erittäin kirjoittajakeskeinen, joten silläkin tavalla aineistossani on nähtävissä myös blogitutkimuksesta nousevia kielellisiä ilmiöitä.

1.2 Aiempi tutkimus

Kati Kauppinen (2013) on tutkinut artikkelissaan *‘Full power despite stress’: A discourse analytical examination of the interconnectedness of postfeminism and neoliberalism in the domain of work in an international women’s magazine* postfeministisiä itsenäisyyden ja itsemääräävyyden diskursseja aineistonaan 12 Saksan Cosmpolitanissa julkaistua työelämään liittyvää artikkelia. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten kaksi ajankohtaista ilmiötä – 2000-luvun feminismi ja kasvava tuottavuuteen ja yrityskeskeisyyteen liittyvä paine – yhdistyvät edellä mainituissa Cosmopolitanin työelämään liittyvissä artikkeleissa. Cosmopolitanin artikkeleissa on Kauppisen (2013) mukaan samaan aikaan läsnä vahva

nykyfeministinen aate sekä ajatus siitä, että jokaisen naisen pitäisi vastata yhteiskunnan työ- ja yrittäjakeskeiseen ilmapiiriin olemalla itsekin mahdollisimman yritteliäs ja tuottava. Kauppisen tutkimuksessa kävi ilmi, että feministinen itsemääräävyyden diskurssi esiintyy Cosmopolitanissa yhteyksissä, joissa hyvin voimakkaasti ohjeistetaan lukijaa osallistumaan innokkaasti yksilökeskeiseen, äärimmäistä suorittamista ihannoivaan työmaailmaan. Tällaiset ohjeistukset eivät jätä lukijalle tilaa epäilykseen tai kritiikkiin (Kauppinen 2013: 147–148). Nuoren naisen oppaan tavoin myös Cosmopolitan on erittäin selkeästi nuorille naisille suunnattu: Suomessa suurin osa lehden lukijoista on 15-29-vuotiaita naisia (Kantar TNS 2016). Onkin mielenkiintoista tutkia, nouseeko Nuoren naisen oppaassa esiin samankaltaisia diskursseja – onhan kirja kuitenkin vuonna 2016 ilmestynyt selkeästi naisille suunnattu teos.

Koskinen (2014) on tutkinut artikkelissaan *Margot Wallströmin blogi osana Euroopan komission viestintää*, miten kyseisessä blogissa on onnistuttu täyttämään tavoitteita vuoropuhelusta ja entistä läheisemmästä kanssakäymisestä EU-kansalaisten kanssa. Wallströmin blogitekstejä on analysoitu dialogisuuden ja lukijan huomioonottamisen näkökulmasta suhtautumisen teoriaa analyysityökaluna käyttäen. Wallström korosti Euroopan parlamentin kuulemistilaisuudessa tavoittelevansa erityisesti keskustelua ihmisten kanssa – ei viestimistä ylhäältä alas vaan dialogisen viestintäsuhteen rakentamista (Koskinen 2014: 129). Koskisen analyysissä ilmeni mielenkiintoinen seikka: tekstin minä-muotoisuus luo dialogisuutta, mutta lukijan suora puhuttelu useimmiten luo voimakkaan kuvan ideaalista lukijasta, jonka kirjoittaja olettaa jakavan saman arvomaailman kuin kirjoittaja itse. Kirjoittaja saattaa jopa haastaa lukijan ottamaan kantaa ilmaistessaan minä-muotoisesti ”personally, i am glad”. Samanmielistä lukijaa konstruoivat esimerkiksi ilmaisut ”todellakin” ja ”tietenkin”. Lukijan ja kirjoittajan oletettua yhteistä kokemusmaailmaa korostaa ensin lukijan suora puhuttelu, jonka perään kirjoittaja itse kertoo tehneensä niin. Artikkelisiin on otettu esimerkiksi Wallströmin blogista ”Have you put on weight on holidays? I have!”, jossa kirjoittaja voimakkaasti konstruoi ideaalilukijansa. Yleisesti ottaen blogin teksteissä kuului monia ääniä, sillä Wallström viittasi teksteissään myös muihin tahoihin. Myöskään tällainen pintatason moniäänisyys ei luonut dialogisuutta tai antanut tilaa muille näkökulmille tai mielipiteille, vaan tekstiin kirjoittui selkeästi viesti siitä, miten kirjoittaja lukijan olettaa asennoituvan. Koskisen tutkimus on relevantti oman tutkimukseni kannalta, koska tutkin aineistoani saman analyysityökalun avulla. Lisäksi myös Nuoren naisen oppaan voi olettaa pyrkivän tietyllä tavalla dialogisuuteen: vaikka kirjan kirjoittaja onkin auktoriteettiasemassa suhteessa lukijoihin, hänen asiantuntijuutensa rakentuu myös vertaisroolin kautta.

Blogitutkimuksen kentällä on viimeaikoina julkaistu paljon kielitieteellistä tutkimusta. Seuraavana esitellyt blogeista tehdyt tutkimukset ovat oman tutkimukseni kannalta relevantteja, koska tutkimani kirja on kiinteästi yhteydessä kirjoittajansa blogiin. Blogitekstillä on hyvin paljon valtaa ja painoarvoa lukijoidensa silmissä – siksi aihetta tulee tutkia laajasti ja jatkuvasti. Bloggaajien vuorovaikutusrooleja blogeissa on tutkinut Jaana Mäenpää (2016) pohjaten tutkimuksensa M.A.K. Hallidayn systeemifunktionaaliseen kieliteoriaan sekä suhtautumisen teoriaa. Mäenpään tutkimuksessa fokuksessa ovat bloggaajalle rakentuvat vuorovaikutusroolit sekä kielellisesti ilmenevät vuorovaikutustilanteet suhteessa lukijoihin. Aineistona tutkimuksessa on viisi blogikirjoitusta kommentteineen. Aineiston analyysi toi esiin kaksi toisiinsa kietoutunutta vuorovaikutusroolia: asiantuntijaroolin ja vertaisroolin. Nämä samat roolit ovat oman tutkimukseni kannalta oleellisia, sillä kirjan tekstilaji (ohjaamaan pyrkivä teksti) määrittää koko teokselle tietynlaisen vuorovaikutussuhteen kirjoittajan ja lukijan välille. Analyysissä pyrin selvittämään, millaista dialogisuutta tekstiin rakentuu, ja millaisilla kielellisillä keinoilla tekstiin rakentuu kirjoittajan roolit sekä asiantuntijana että vertaisena suhteessa oletettuihin lukijoihin.

Linda Blomgren (2016) on tutkinut 16 blogitekstiä käsittävästä aineistosta, miten bloggaajat puhuvat bloggaamisesta ja millä tavoin he muodostavat kyseistä tekstilajia omilla blogiteksteillään. Tällaista metatekstiä Blomgren nimittää tutkimuksessaan blogipuheeksi. Tutkimuksessa keskeistä on tekstilajitutkimus ja diskurssianalyysi. Blogipuheesta esiin nousevia normeja ovat analyysin mukaan muun muassa julkaisuaktiivisuuden pohtiminen, blogin laadulliset ja sisällölliset asiat ja yleisesti bloggaajan toiminnan referointi. Diskurssianalyysin pohjalta esiin nousi yksityisyyden ja julkisuuden diskurssit, vapauden ja velvollisuuden diskurssit sekä ammatillinen diskurssi. Myös omassa tutkimuksessani käsittelen aineistosta esiin nousevia diskursseja – onkin mielenkiintoista selvittää, ovatko ne yhteydessä blogiteksteissä esiintyviin diskursseihin.

Eve Kolari (2016) on tutkinut, minkälaisilla kielellisillä valinnoilla hyvinvointia rakennetaan suosituksessa *Tickle your fancy* –blogissa. Hyvinvoinnin representaatioiden tutkimisessa on käytetty kriittisen diskurssianalyysin analyysimenetelmiä. Tutkimus liitetään laajemmin aiempiin tutkimuksiin koskien median luomia representaatioita hyvinvoinnista. Näen oman tutkimukseni osana laajempaa yhteiskunnallista kokonaisuutta: myös omassa aineistossani näkyy tietynlainen hyvinvoinnin ihannointi ja hyvinvointiin pyrkiminen. Lisäksi erilaisiin mediailmiöihin – jollaista myös bloggaajan kirjoittama kirja edustaa – kirjoittuvat oletukset ideaaliyleisöstä sekä niissä kuvatut representaatiot kertovat kielentutkijalle tärkeistä

yhteiskunnallisista teemoista ja jännitteistä. Kolarin mukaan Tickle your fancy –blogissa hyvinvointiin liitetään representaatioita, jotka tavallaan rakentavat säännösten hyvinvoinnille: tietäntyyppiset treeni- ja ruokailutottumukset, hoikan ja atleettisen vartalon ihannointi ja väheksyvä suhtautuminen muihin kuin omaa elintapaa vastaavia tapoja syödä tai urheilla. Blogiteksti siis edustaa muissakin medioissa esiin tulevaa ihannetta elintapoihin ja ulkonäköön liittyvistä asioista.

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, millainen kuva ideaalista lukijasta tekstissä syntyy. On tärkeää tutkia tiedon ja identiteettien rakentumista teksteissä ja tuoda esiin kielenkäytön yhteiskunnallisia vaikutuksia (Pietikäinen 2008: 205), sillä kielellisille valinnoille on tyypillistä niiden tiedostamattomuus. Kielellisiin valintoihin kytkeytyy kuitenkin hyvin paljon valtaa ja ne ovat hyvin kiinteästi yhteydessä siihen, miten maailma ja sen järjestys näyttävät ja miten yhteiskunnan rakenteet muotoutuvat. Tiedostamattomien asioiden esiintuominen ja kyseenalaistaminen on tärkeää, jotta muutosta parempaan voi tapahtua. Ideaalilukijan kuvan tutkiminen antaa arvokasta tietoa siitä, millaisia oletuksia Nuoren naisen oppaan oletettuun yleisöön – eli nuoriin naisiin – liittyy. Tutkimuksessani tutkin tekstiin rakentuvan ideaaliyleisön kuvaa sitoutumisen näkökulmasta, joka on tärkeä suhtautumisen teorian käsite. Tekstistä on mahdollista selvittää erilaisia sitoutumisen ilmentymiä, joista jokainen luo omalla tavallaan tekstiin joko yksi- tai moniäänisiä sävyjä. Tekstin yksi- tai moniäänisyys tarkoittaa sitä, miten tekstin puhuja ottaa huomioon muita ääniä ja suhtautuu oletettuun yleisöön. Erilaiset kirjoittajan sitoutumista osoittavat kielelliset rakenteet konstruoivat eri tavoin ideaaliyleisöä, ja näitä piirteitä tutkimalla on mahdollista selvittää esimerkiksi, olettaako kirjoittaja lukijansa olevan varauksetta samaa mieltä kanssaan vai täytyykö kirjoittajan voittaa oletettu yleisö puolelleen. Ideaalilukija liittyy siis kiinteästi sitoutumiseen. Kuva ideaalilukijasta on olennaisesti yhteydessä myös siihen, millä tavalla kirjoittaja kutsuu lukijan olemaan kanssaan samaa mieltä. Tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Millainen ideaalilukija tekstiin rakentuu?

- 1a. Miten sitoutumista osoittavat kielelliset piirteet rakentavat ideaalilukijaa?

- 1b. Miten tekstin yksi- ja moniääniset rakenteet rakentavat ideaalilukijaa?

2 TOOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Kriittinen diskurssianalyysi

Diskurssintutkimus tarkastelee kielenkäytön ja sosiaalisen toiminnan peilautumista toisiinsa: ne vaikuttavat toisiinsa jatkuvasti ja molempiin suuntiin. Kielelliset valinnat ovat hyvin usein tiedostamattomia, mutta tietyt kielenkäytön piirteet – jotka saattavat olla hyvin huomaamattomia ja arkisia – heijastelevat ympärillä olevaa todellisuutta ja yhteiskunnan rakennetta. Kielenkäyttö vaikuttaa ympäröivään maailmaan, mutta ympäröivä maailma myös määrittää, rajaa ja vaikuttaa kielen käyttöön. Erilaiset näkemykset maailmasta realisoituvat erilaisina tapoina käyttää kieltä ja kuvata maailmaa. Kielen käyttö on siis dialektista – vaikutus tapahtuu molempiin suuntiin kielenkäytön, käyttäjien, kontekstin ja yhteiskunnan rakenteiden välillä. (Fairclough 1995: 4–5; Pietikäinen & Mäntynen 2009: 7–9; Pietikäinen 2008: 191–192, 197.) Kieleen kytkeytyy valtavasti valtarakenteita, joita on tärkeää pyrkiä tekemään näkyväksi. Koko maailma rakentuu kielen varaan, ja yhä enenevässä määrin maailmaa esitetään kielen kautta – blogit ja bloggaajat ovat paljon vartijoina, ja on tärkeää tutkia bloggaajien tapoja käyttää kieltä. Vaikka Nuoren naisen opas ei ole blogiteksti, kirjoittajan asemaa bloggaajana ei voi jättää huomioimatta tai pitää millään tavalla yhdentekeväenä. Blogit ovat hyvä esimerkki siitä, kuinka kieli on välineenä maailman kuvauksessa, mutta samalla tiedostamattomat kielelliset valinnat myös muokkaavat maailmaa vaikuttamalla ihmisten asenteisiin ja mielipiteisiin.

Myös kriittisen diskurssianalyysin keskiössä on kielenkäyttö. Kriittisen diskurssianalyysin ytimessä on valtasuhteiden ja yhteiskunnallisten rakenteiden tutkiminen, jota tehdään analysoimalla kielenkäytön piirteitä. Keskeistä on kriittinen näkökulma ja kielen tutkiminen kontekstissaan sosiaalisena käytänteenä, mikä korostaa näkemystä kielestä osana yhteiskuntaa. Yhteiskuntaan pyritään vaikuttamaan tuomalla esiin analysoitaviin teksteihin kirjoittuvia poliittisia, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia epäkohtia. Kielelliset valinnat eivät ole yhdentekeviä: ne vaikuttavat lukijan tulkintaan tapahtumasta ja tekstin puhujasta, ja sen perusteella lukija on joko samaa tai eri mieltä tekstin puhujan kanssa ja muodostaa mielipiteen tekstissä esitetyistä osallistujista sekä omasta suhteestaan heihin. Kriittinen diskurssianalyysi nojaa myös Hallidayn systeemis-funktionaaliseen kieliteoriaan, jonka mukaan kielessä on kolme metafunktiota: maailmaa ja kokemuksia kuvaava ideationaalinen metafunktio, vuorovaikutusta ja sosiaalisia suhteita ylläpitävä interpersoonainen metafunktio

ja tekstin koheesiota rakentava tekstuaalinen metafunktio (esitelty tarkemmin luvussa 2.2). (Halliday 1978 46–49, Pietikäinen 2008: 193, 196–198.)

Kriittinen diskurssianalyysille erityisen hedelmällisiä tutkimuskohteita ovat neutraaleiksi mielletyt diskurssit ja ilmaisutavat: näissä vallankäyttö on erityisen tehokasta, ja siksi niitä onkin tuotava aktiivisesti tietoisuuteen. Neutralisoitunut vuorovaikutus tekstin, diskursiivisten käytänteiden ja yhteiskunnan tasolla on mielenkiintoista, koska sen tutkiminen antaa keinot myös yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Teorian keskiössä on sekä tekstin diskurssien valta sekä vallan ilmeneminen diskursseissa. (Pietikäinen 2008: 201.) Omassa tutkimuksessani kriittisen diskurssianalyysin keinoja käyttäen voin tutkia, millä tavalla aineistossani näkyy Kauppisen (2013) artikkelissa esiintuodut diskurssit. Myös kirjoittajan ja lukijan välinen suhde punoutuu analyysiin, koska diskurssien vaikuttavuuteen liittyy vuorovaikutustilanteessa olevien keskinäinen suhde. On yhteiskunnallisesti merkittävää tutkia, millaisia diskursseja liittyy nuorelle naiselle suunnattuun oppaaseen, sillä analyysi voi paljastaa laajempia asenteita ja odotuksia, joita tähän tiettyyn väestöryhmään kohdistuu.

Representaatio liittyy kiinteästi diskurssianalyysiin. Representaatiot ovat kielellistä toimintaa ja tapa esittää, edustaa ja tuottaa merkityksiä. Representaatioiden vaikutus on kaksisuuntainen: se ei ainoastaan kuvasta yhteiskuntaa ja sen arvoja ja yleisesti tunnustettuja merkityksiä, vaan myös muokkaa niitä. Representaatiot välittävät erilaisia mielikuvia. Representaatiot ovat monimerkityksistä ja epävakaita toimintaa, koska ne ovat aina avoimia tulkinnoille ja ristiriidoille (ks. Hall 1999). Esimerkiksi se, miten Nuoren naisen oppaassa ”must-have”-kenkiä kuvataan, pohjautuu kirjoittajan omaan kokemukseen nuoresta naisesta, mutta myös rakentaa todellisuutta siitä, millainen nuoren naisen pitäisi olla. Lukija tulkitsee kirjoittajan luomia representaatioita omaa arvomaailmaansa vasten, ja toisaalta tekstiin rakentuva ideaalilukija taas heijastelee enemmän kirjoittajan itsensä käsityksiä maailmasta ja siihen liittyvistä rakenteista, normeista ja arvoista. Tekstiin rakentuvan ideaalilukijan representointi on ikään kuin näiden kahden liitos tai yhtymäkohta, ja siksi onkin relevanttia ideaalilukijan analyysissä tutkia myös representaatioita oletettuun lukijaan liittyen. On myös relevanttia tutkia kirjoittaja-lukija-suhteen ulkopuolisia asioiden ja esineiden representaatioita: esimerkiksi juuri edellä mainittujen ”must-have”-kenkien representaatio antaa vastauksia myös siitä, millainen ideaalilukija tekstiin rakentuu. Tutkimassani aineistossa kuvattu ”nuori nainen” on hyvin aika- ja kulttuurisidonnainen käsite – se, mitä nuori nainen on 2010-luvun Suomessa, ei ole sama, mitä nuori nainen on vaikka 2010-luvun Afganistanissa tai 1950-luvun Suomessa. Representaatiot ovat siis hyvin voimakkaasti kulttuuri- ja aikasidonnaisia, vaikka samalla ne myös muokkaavat oman aikansa käsityksiä.

Median tuottamalla kuvilla tietystä ryhmästä on vaikutusta siihen, millä tavalla kyseinen ryhmä itsensä näkee ja miten muut heidät näkevät (Laiho & Ruoho 2005: 5–13).

2.2 Suhtautumisen teoria

Suhtautumisen teoria (Martin & White 2005) on M.A.K. Hallidayn systeemifunktionaaliseen kieliteoriaan (SF-kieliteoria) perustuva, tekstin interpersoonaisuuteen keskittyvä teoria. SF-kieliteoriassa kieli nähdään systeeminä, joka mahdollistaa roolien ottamisen ja yhteisön arvojen ja oletusten luomisen ja muokkaamisen – kieli myös mahdollistaa kaikki vuorovaikutusprosessimme sekä rakentaa kokemusmaailmamme. Kielenkäytön perusyksikkö on teksti, ja sitä tarkastellaan aina tilannekonteksti huomioiden. Tilannekontekstin käsite onkin teoriassa merkittävä: kieltä käytetään aina jossakin tilanteessa ja ympäristössä, ja sitä tulkitaan suhteessa niihin. Tilannekontekstin vaihteluun liittyvät myös tilanteiset, tiedostamattomat kielelliset valinnat, joista SF-kieliteoria on erityisesti kiinnostunut. (Luukka 2002: 98–99.)

SF-kieliteoriassa konkreettiset puheteot voidaan kuvata systeemin tasolla metafunktioiden avulla – metafunktiot ilmentävät sitä, miten konkreettiset kielen ainekset jäsentyvät. Hallidayn mukaan kielessä on kolme metafunktiota: ideationaalinen, interpersoonainen ja tekstuaalinen metafunktio. Suhtautumisen teoria taas on menetelmätyökalu, jonka avulla tekstistä voidaan löytää interpersoonaisia piirteitä – alun perin suhtautumisen teoria onkin kehitetty korostamaan interpersoonaisen metafunktion merkitystä tekstintutkimuksen saralla (Juvonen 2007: 431). Interpersoonainen metafunktio liittyy vuorovaikutussuhteiden ylläpitoon ja sen avulla puhuja luo erilaisia vuorovaikutusrooleja, kuten asiantuntija, kysyjä tai vastaaja. Ideationaalinen metafunktio jäsentää kertojan kuvaa maailmasta. Se antaa puhujalle resurssit kuvailla, tulkita ja rakentaa todellisuutta sellaisena kuin hän itse sen kokee. Tekstuaalinen metafunktio taas luo tekstiin koheesioita ja sidosteisuutta. (Halliday 1978: 46–49, Luukka 2002: 102–103.)

Suhtautumisen teoria keskittyy siis tekstin interpersoonaisuuteen eli vuorovaikutussuhteiden ja –roolien ilmenemiseen tekstissä ja siihen, miten kirjoittaja ilmaisee arvioita, makua tai tunteita. Se on työkalu, jolla tekstistä voidaan analysoida kielen interpersoonaisia piirteitä. Sen avulla voidaan selvittää esimerkiksi millainen on kirjoittajan ja lukijan välinen suhde, miten kirjoittaja esittää arvioita, makuja ja tunteita ja miten kirjoittaja asemoi itsensä suhteessa lukijoihin. Tekstin näennäisen monologisuuden sijasta teoria näkee tekstin dialogisena, jossa kirjoittaja vastaa ja ottaa kantaa tekstin muihin ääniin. Tekstiin

syntyy aina kuva ideaalista lukijasta tai yleisöstä: tämä liittyy myös siihen, miten kirjoittaja kutsuu lukijan olemaan kanssaan samaa mieltä. (Martin&White 2005: 1, Juvonen 2007: 431–434). Interpersoonaiset suhteet näkyvät kiinnostavalla tavalla siinä, miten aineistossani rakennetaan sekä kirjoittajan minää että puhutellaan lukijoita (Martin & White: luku 3). Aineistoani on mielenkiintoista tutkia suhtautumisen teorian näkökulmasta, sillä Nuoren naisen oppaan kielellisissä valinnoissa voisi sen kirjoittajakeskeisyyden vuoksi olettaa korostuvan subjektiiviset arviot ja väitteet, joita kirjoittaja ei välttämättä perustele. Tällaiset väitelauseet luovat voimakkaasti kuvaa ideaaliyleisöstä, sillä ne viestittävät kirjoittajan oletettavan lukijoidensa olevan samaa mieltä hänen kanssaan. Dialogisuuden ja ideaaliyleisön rakentumista on mielekästä tarkastella myös kirjoittajan minä-puheen ja lukijan puhuttelun vuorottelua tutkimalla. Esimerkiksi lause ”Olin luonnollisestikin masentunut koulun alkaessa” luo selkeästi dialogisuutta kirjoittajan ja lukijan välille, ja kirjoittajalla on voimakas oletus siitä, että hänen lukijansakin jakavat saman arvomaailman. Kirjoittajan arvomaailmassa koulun alkaminen on masentavaa ja ikävää, ja liittämällä tekstiinsä määritteen ”luonnollisestikin” kirjoittaja implikoi yleisönsä jakavan tuon arvomaailman. (Martin & White 2005: 5)

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

3.1 Nuoren naisen opas

Bloggaajan kirjoittama kirja on melko tuore ilmiö Suomessa, eikä Nuoren naisen oppaan kaltaista selkeästi ohjaamaan pyrkivää ja lukijakuntaansa voimakkaasti rajaavaa teosta ole blogikirjailijoilta aiemmin Suomessa ilmestynyt. Juuri nimensä vuoksi Nuoren naisen opas on kiinnostava: se asemoituu jo pelkän nimensä perusteella hyvin selkeään asemaan nimenomaan nuorille naisille suunnattuna opaskirjana. Nuoren naisen oppaan kirjoittaja Alexa Aavarinne on pitänyt Alexa Dagmar –blogia vuodesta 2011. Aavarinne on yrittäjä sosiaalisen median alalla – häntä voi pitää kuitenkin kokopäiväisenä bloggaajana, sillä blogi on hänen yrityksensä kulmakivi ja tärkeä väylä asiakassuhteiden luomiseen. Tyyliin liittyvä teksti on kirjoittajan vahvinta osaamisaluetta, sillä hänen bloginsakin (www.alexadagmar.com) on tyyliin ja pukeutumiseen keskittyvä. Pääkategoriat blogissa ovat *Matkailu*, *Asunto*, *Asut*, *Muoti*, *Kauneus*, *Henkilökohtaiset jutut*, *Fitness*, *Inspiraatio* ja *Ruoka*, ja Aavarinne itse kuvailee blogiansa näin: ”Aiheet vaihtelevat aina muodista ja sisustamisesta matkusteluun, sekä kaikkeen mitä itse koen inspiroivaksi” (Luettu 18.3.2017).

Alexa Dagmar -blogissa näkyvät teemat toistuvat Nuoren naisen oppaassa: kirja on jaettu esipuheen lisäksi lukuihin *Oma tyyli*, *Kauneus*, *Hyvät arki*, *Sisustus*, *Juhlat*, *Rakkaus* ja *Oma tie*. Kaksi ensimmäistä lukua (*Oma tyyli* ja *Kauneus*) ovat pituudeltaan yhteensä 61 sivua, ja koko kirjassa on sivuja 143. Kyseiset luvut kattavat yli 40 % koko kirjasta. Aineistona käytän *Esipuhe* ja *Oma tyyli* –lukuja (s. 7–40), jotka nekin kattavat lähes neljäsosan koko kirjasta. On siis perusteltua sanoa, että Nuoren naiseen oppaassa pääpaino on juuri ulkonäköön liittyvissä asioissa: vahvasti ulkonäköasioihin fokusoituvat luvut ovat järjestyksessään ensimmäisinä ja vievät ison osan koko kirjasta. *Esipuhe* ja *Oma tyyli* –luvut ovat tutkimukseni kohteena, koska kirjan esipuheessa kirjoittaja usein kertoo omin sanoin kirjasta, kirjoitusprosessista ja perustelee miksi hän on kirjan tehnyt. Esipuheesta voi siis olettaa löytyvän kirjoittajan määrittelemiä sisällöllisiä tavoitteita kirjalle. Tällaisen metatekstin tutkiminen on kiinnostavaa, ja koska *Oma tyyli* –luku seuraa heti esipuheen jälkeen, ovat ne hahmotettavissa mielekkääksi kokonaisuudeksi. Esipuheen ja kirjan muiden osioiden välille saattaa syntyä myös ristiriitaa, jos kirjoittajan esipuheessa asettamat tavoitteet eivät kirjan muilla sivuilla toteudukaan lukijan olettamalla tavalla. Tutkin rajaamaani aineistoa suhtautumisen teorian ja erityisesti sitoutumisen analyysimenetelmää hyödyntäen. Tyyliin ja kauneuteen liittyvät aiheet ovat helposti perusteltaessa pelkällä omalla

kokemuksella ja mielipiteellä, ja suhtautumisen teorian soveltaminen tekstiin erityisesti kirjoittajan sitoutumisen osalta on hedelmällistä. Kahden asian asettaminen vastakohtaisiksi sekä pelkän väittämän, sisältävät lauseet luovat voimakkaasti kuvaa ideaalilukijasta, ja juuri näihin tekstin rakenteellisiin piirteisiin sitoutumisen käsite pureutuu.

Kirjassa on paljon kuvia, mutta en sisällytä niitä tutkimukseeni. Näen, että kuvat ovat kirjassa lähinnä esteettisen arvonsa vuoksi, eivätkä ne varsinaisesti tuo tekstiin lisää tai tarkenna tekstin sisältöä – lisäksi käyttämäni analyysimenetelmä, suhtautumisen teoria, on tekstilähtöinen. Nuoren naisen opasta voi lukea tuntematta kirjoittajan blogia, mutta on selvää, että kirjaa ei olisi koskaan ilman tuota suosittua blogia syntynyt. Aineistoni ei ole kaikenlaisia medioita kattava, mutta en pyrikään vastaamaan kysymykseen, millaisia ideaalilukijan representaatioita ylipäänsä syntyy selkeästi naisille suunnatuissa teksteissä, vaan tutkin nimenomaan Nuoren naisen oppaassa rakentuvia kuvia ideaalista lukijasta.

3.2 Kirjoittajan sitoutuminen ja tekstin äänet

Kielenkäyttö on dialogista ja sosiaalista. Samalla kun se ottaa kantaa, saa vaikutteita muista teksteistä ja referoi jollain tavalla aiemmin sanottua, se myös sisältää oletuksen vastaanottajasta sekä vastaanottajan reaktiosta, olivatpa lukijat tai kuulijat todellisia, mahdollisia tai kuviteltuja. Dialogisen lähestymistavan myötä tekstistä on mahdollista tutkia niitä kielenaineksia, jotka antavat tutkijalle vihjeitä siitä, miten kirjoittaja asemoi itsensä suhteessa ideaaliin lukijaan – näyttäytykö kirjoittajan asema tekstissä itseäänselvyytenä, kiistanalaisena, ongelmallisena vai onko asema sellainen, joka tullaan todennäköisesti torjumaan tai kyseenalaistamaan? Suhtautumisen teoria antaa työkalut, joiden avulla kirjoittajan asemointiin liittyviin kielenaineksiin pääsee käsiksi. Se auttaa luonnehtimaan kirjoittajan intersubjektuaalista tyyliä ja retorisia strategioita liittyen siihen, millaiset olosuhteet tekstin moniäänisyydelle kirjoittaja luo: millaisen tilan vaihtoehtoiset näkökulmat saavat ja miten kirjoittaja näihin suhtautuu? Sitoutumisen käsite liittyy näihin kirjoittajan tapoihin reagoida tekstin muihin, oletettuihin ääniin. Kirjoittajan asemaa tutkivan työkalun fokus on kontekstin luomissa merkityksissä ja vaikuttamaan pyrkivissä kielellisissä keinoissa, ei niinkään tekstin kieliopillisissa piirteissä. (Martin & White 92–94, 97.)

Kun kirjoittaja tai puhuja tuovat esiin oman mielipiteensä, he eivät ainoastaan kerro itsenäisesti omaa kantaansa vaan samalla kutsuvat myös toiset, tekstin oletetut lukijat, olemaan kanssaan samaa mieltä. Kertomalla arvioita ja mielipiteitä kirjoittaja siis kutsuu lukijat kannattamaan ja hyväksymään jakamiaan tunteita, makuja tai normatiivisia pitämiään

arvioita. Nämä kirjoittajan julkilausumat asenteet suuntautuvat lukijoita kohti luoden kirjoittajasta ja oletetusta yleisöstä yhteisön, joka jakaa samat arvot ja uskomukset. Edellä mainitut kirjoittajan tekstiin kirjoittamat keinot tuoda julki omaa kantaansa ovatkin tärkeimpiä seikkoja tutkittaessa tekstiin rakentuvaa ideaalilukijan kuvaa. Miten ideaalilukija kirjoittuu tekstiin? Pitääkö kirjoittaja itsestäänselvyytenä sitä, että ideaaliyleisö pitää kirjoittajan mielipidettä itsestäänselvyytenä vai pitääkö kirjoittajan voittoa yleisö puolelleen? (Martin & White 95–96.) Nuoren naisen oppaassa ja ylipäänsä ohjaamaan pyrkivissä teksteissä kirjoittajan ei varsinaisesti tarvitse vakuuttaa ketään mistään, vaan hän on valmiiksi tekstilajin asettamassa asiantuntija-asemassa, jolta ideaalilukija ottaa avoimesti vastaan neuvoja. Tällaisessa kontekstin luomassa auktoriteettiasemassa piilee kuitenkin myös riskejä: teksti saattaa jäädä pinnalliseksi asia-arvottamiseksi ja kirjoittajan oman maailmankuvan tai ideologian julistamiseksi, ja samalla ideaaliyleisö voi rajautua melko pieneksi. Liiallinen asioiden perustelematon, annettuna totuutena ilmaiseminen saattaa saada lukijassa aikaan jopa voimakkaan puolustuskannan, mikäli tekstistä välittyvä ideaalilukijan kuva ei ole oikean lukijan mielestä samaistuttava.

Yksi suhtautumisen teorian tärkeä käsite on sitoutuminen, joka liittyy olennaisesti siihen, millainen ideaalilukijan kuva tekstiin syntyy. Sitoutumisen käsite kohdistuu tekstiin rakentuviin dialogisiin piirteisiin. Erilaisissa kirjoittajan sitoutumista osoittavissa lausumissa ideaalilukija ja dialogisuus rakentuvat erilaisiksi eli sitoutumisen eri keinot luovat erilaisia dialogisia piirteitä. Sen avulla on mahdollista selvittää, miten kirjoittaja luo tekstiin moniäänisyyttä ja millaiset piirteet luovat tekstile moniäänisen taustan, jossa kuuluvat aiemmat kannanotot, vaihtoehtoiset näkemykset ja oletetut lukijoiden reaktiot. Sitoutuminen voidaan jakaa neljään pääryhmään: (Martin & White 2005: 97–98.)

1. Kiistäminen. Tekstin ääni torjuu vastakkaisen näkemyksen kieltämällä tai vastakkainasettelulla: *Sinun ei tarvitse lopettaa perunoiden syömistä laihtuaksesi tai Vaikka hän söi joka päivä perunoita, hän laihtui silti.*
2. Julistaminen. Tekstin ääni sulkee pois tai vaientaa muut mielipiteet esittämällä oman väitteensä vakuuttavana, perusteltuna, yleisesti hyväksyttävänä, luotettavana jne. *Luonnollisesti..., tietenkin..., totuushan on..., ei ole epäilystäkään..., kuten X on todistanut...*
3. Puntaroiminen. Tekstin ääni esittää väitteen yhtenä mahdollisena vaihtoehtona punnitsemalla muitakin näkökulmia. *näyttää siltä..., ilmeisesti..., mahdollisesti..., uskon, että..., mielestäni... voi/saattaa..., täytyy, jotta...*

4. Vetoaminen. Tekstin ääni esittää väitteen yhtenä mahdollisena vaihtoehtona vetoamalla tekstin ulkopuoliseen ääneen tai auktoriteettiin. Tällä keinolla tekstiin voidaan luoda pintatason dialogisuutta: auktoriteettiin vetoaminen tuo tekstiin muita ääniä, mutta ei välttämättä anna oletetulle lukijalle tilaa omaan, poikkeavaan näkemykseen. *X:n mukaan..., viitaten X:ään..., X esittää..., on puhuttu, että...*

Analyysissäni keskityn sitoutumista osoittavien rakenteiden tutkimiseen, niiden moni- ja yksiaänisiin sävyihin ja siihen, miten näissä rakenteissa muodostuu kirjoittajan oletus ideaaliyleisöstä. Usein asioiden toteaminen ja vähäistä perustelua vaativat väitteet luonnollisestikin koetaan neutraaleiksi, objektiivisiksi ja monologisiksi: kun jokin asia vain todetaan, eivät muut äänet tai mahdolliset vaihtoehdot saa tekstissä tilaa. Suhtautumisen teorian mukaan kaikki kommunikaatio sisältää jollain tavalla dialogisuutta ja muihin ääniin reagoimista, mutta pelkän väittämän sisältävät lauseet tai lausumat luonnollisesti eroavat muihin ääniin ja näkökulmiin viittaavista teksteistä. Lausumat voidaan jakaa siis kahteen ryhmään: joko moniaänisiin tai yksiaänisiin riippuen siitä, tunnistetaanko lausumissa vaihtoehtoisia näkökulmia tai ääniä. Moniaänisten ja yksiaänisten lausumien erottelu ei ole kuitenkaan täysin yksinkertaista, sillä yleensä tekstin kommunikatiivisuus (ja dialogisuus) määräytyy koko tekstin tasolla ja myös konteksti vaikuttaa siihen. (Martin & White 2005: 98–100.) On mielenkiintoista tutkia, millaista sitoutumista ja dialogisuutta Nuoren naisen oppaassa ilmenee. Erityisesti pelkän väittämän sisältävät lausumat rakentavat voimakkaasti ideaalilukijan kuvaa: kun jokin asia vain todetaan tekstissä sen kummemmin perustelematta tai vertaamatta väitteeseen muita näkökulmia, kirjoittaja olettaa, että lukija varauksetta jakaa hänen kanssaan samat tiedot, uskomukset ja arvomaailman (ks. myös Martin & White 2005: 101).

Yksiaänisiä väitteitä analysoitaessa tärkein erotteluperuste on se, onko väite esitetty ikään kuin itsestäänselvyytenä vai onko se esitetty keskustelunaiheena tai ongelmana. Useissa teksteissä asian itsestäänselvyytenä pitäminen on selkeästi havaittavissa: esimerkiksi ennakko-oletuksen sisältävät lausumat ovat tällaisia. Ylipäänsä lauseet, joissa esitetty asia ei ole enää keskustelun alaisena tai ongelmana vaan se voidaan tulkita annetuksi totuudeksi, ovat voimakkaasti kyseistä asiaa itsestäänselvyytenä pitäviä. Tällaiset lausumat luovat hyvin voimakkaasti kuvaa ideaaliyleisöstä. Toisaalta selkeästi yksiaäninen ja ehdoton väite voi olla myös keskustelun tai väittelyn kannalta tärkeä argumentti, jolloin väitelause ei olekaan kontekstissaan ehdottoman yksiaäninen. Jos väitettä perustellaan tekstissä, sitä ei ole esitetty tekstissä täysin itsestäänselvyytenä. Väitteen perusteleminen luo tekstile keskusteleavan sävyn, ja se luo tekstiin ideaalilukijan, joka ei välttämättä olekaan kirjailijan kanssa

lähtökohtaisesti samaa mieltä. Ylipäätään tekstissä ilmenevä dialogisuus – olivat lauseet sitten moni- tai yksiiänisiä – antaa tilaa lukijoille, jotka eivät välttämättä jaa kirjoittajan ajatusmaailmaa. (Martin & White 2005: 101–102, 109.) Omassakaan analyysissäni lausumien jaottelu joko yksi- tai moniääniseksi ei ole osoittautunut täysin yksioikoiseksi, mutta kirjoittajan erilaiset sitoutumisen keinot rakentuvat kieleen koko tekstin tasolla, eivät vain yksittäisten sanojen myötä. Lausuman sisältö ja yleinen sävy merkitsevät siis siinä missä yksittäiset, tiedostamattomat sananvalinnatkin: sitoutumisen analyysia onkin mahdollista tehdä perusteellisesti ja monitahoisesti.

Olen jaotellut analyysini sitoutumisen kategorioiden mukaan. Vaikka eri sitoutumisen tavat eivät synny pelkästään sanatasolla, olen korostanut sävyttyneet kielenaineokset osoittaakseni niiden merkityksellisyyden koko lauseen ja teoksen sävyn kannalta. Lauseet tai lausumat eivät ole päätyneet tiettyyn kategoriaan välttämättä vain yksittäisten sanojen perusteella, vaan perusteena on ollut niiden kokonaissisältö. Joissain lauseissa näkyy piirteitä useammista sitoutumisen tavoista, jotka olen merkinnyt kursivilla.

4 SITOUTUMINEN

4.1 Kiistäminen

Vastakkainasettelu esineistä, ihmisistä tai asioista puhuttaessa luo voimakkaasti ideaalilukijan kuvaa: vaikka siinä tavallaan vertaillaankin kahta erilaista näkökulmaa, sisältyy lausumaan silti oletus siitä, että lukija jakaa kirjoittajan kannan kyseisestä asiasta. Tällainen ilmaisu saattaa kuitenkin olla riski, sillä todellinen lukija ei välttämättä ole samaa mieltä kirjoittajan vertaamista asioista ja niiden keskinäisestä suhteesta. (Martin & White 2005: 121.) Rajaamastani aineistosta löytyi melko paljon ehdollistamista ja vastakkainasettelua. Vastakkainasettelulla kirjoittaja loi selkeän kontrastin arvostamilleen asioille sekä sellaisille, jotka eivät kirjoittajan näkemyksen mukaan ole niin tärkeitä tai välttämättömiä. Selkeästi ehdollistava piirre näkyy hyvin esimerkissä 1.

1) Laukun **ei** tarvitse maksaa tuhansia, **kunhan** kiinnität seuraaviin seikkoihin huomiota. (s. 17)

Esimerkissä 1 kirjoittaja konstruoi selkeästi lukijan, jolle on tärkeää omistaa laadukas ja mahdollisesti kalliskin laukku. Tekstissä oletetaan ideaalilukijan ajattelevan, että laatulaukun tarvitsee maksaa tuhansia ja että hyvää laukkua on vaikeaa saada tuhansia euroja edullisemmin. Tämän ajatus kuitenkin tekstissä tietyn ehdoin kiistetään. Konditionaalisen eli ehdollistavan suhteen luovan *kunhan*-konjunktion myötä tekstiin piirtyy oletus myös siitä, että lukija ajattelee, että laadukkaan laukun on pakko maksaa tuhansia euroja – näin suurta summaa ei kuitenkaan välttämättä tarvitse laukkuun käyttää, jos noudattaa tekstissä annettuja ohjeita. Konditionaalisuus tarkoittaa ehdollisuutta kahden lauseen välillä: toisen lauseen esittämän ehdon on täytyttävä, jotta toisen lauseen esittämä asia voi toteutua (VISK § 1134). Vastakkainasettelua löytyy myös esimerkeistä 2 ja 3, joissa kirjoittaja vertailee ketjuliikkeistä ostettuja tuotteita ja arvokkaampia hankintoja.

2) Se täydellinen ostos kirpaisee kerran, **mutta** siitä on enemmän iloa **kuin** ketjuliikkeestä ostetusta ”ihan kivasta” vaihtoehdosta, joka päättyy seuraavan kesän kirppiskasaan. (s. 24)

3) Teen **ajoittain** löytöjä ketjuliikkeistä, **mutta** panostan enemmän sellaisiin tuotteisiin, joista olen haaveillut kauan ja jotka koen tärkeäksi osaksi tyyliäni. (s. 24)

Esimerkeissä 2 ja 3 tekstissä asettuvat vastakohtiksi ketjuliikkeistä ostetut, huonommat tuotteet ja oikeasti mieluisat, kalliimmat tuotteet. Näissä esimerkeissä edullisempien ostosten ja ketjuliikkeiden representaatiot ovat negatiivisia: esimerkeissä niihin on liitetty kuvauksia ”ihan kiva” ja *seuraavan kesän kirppiskasa*. Kalliimpien ostosten representaatiot ovat taas selkeästi positiivisia, sillä niitä kuvaillaan sanoilla *täydellinen*, *enemmän iloa*, *haaveillut kauan* ja *koen tärkeäksi*. Ideaalilukijan oletetaan jakavan kirjoittajan näkemykset, sillä

poikkeaville näkemyksille ei anneta tilaa. Esimerkissä 2 hyvin eksplisiittisesti ilmaistaan, että täydellinen ostos on kallis, eivätkä ketjuliikkeistä ostetut edullisemmat asiat yllä samaan. Esimerkissä 3 tekstin puhuja myöntää itsekin *ajoittain* tekevänsä löytöjä ketjuliikkeistä, mutta niistä ostetut tavarat eivät ole sellaisia, joista hän olisi haaveillut kauan tai jotka hän kokisi tärkeäksi osaksi omaa tyyliään. Kirjoittajan viittaaminen itseensä luo tekstiin sisarellisuutta ja oletuksen siitä, että ideaaliyleisö jakaa kyseiset arvot, mielipiteet ja tottumukset hänen kanssaan (Koskinen 2014: 137): tässä yhteydessä siis sen, että kallis ostos on täydellinen ja ketjuliikkeestä ei voi täydellisiä, tärkeitä tai monen vuoden päästäkin vielä mieluisia olevia tuotteita löytää. Esimerkeissä siis kiistetään ajatus siitä, että ketjuliikkeistä tai ylipäättään edullisesti voisi tehdä hyviä hankintoja. Ideaalilukijan representaatio rakentuu näissä esimerkeissä tietämättömäksi, neuvoja tarvitsevaksi kuluttajaksi: vastakkainasettelulla kirjoittaja pyrkii neuvomaan lukijaa ja näyttämään omalla esimerkillään, että toinen vaihtoehto on huomattavasti parempi kuin toinen.

Idealilukija ja hänen pukeutumistottumuksensa rakentuvat aineistossa hyvin voimakkaasti esimerkeissä 4 ja 5.

4) Mikä on oman tyyli perusta ja sinulle pukeutumisessa tärkeää? **Jos** olet rento farkkutyyppi, **älä** panosta suuria summia juhramekkoon, jota **et** käytä kovin usein. **Jos taas** käytät mieluiten housuja, **pärjää** edullisemmilla hameilla ja mekoilla. (s. 10)

5) Mekot ja hameet ovat arkivaatteita vähemmällä kulutuksella, **joten** niissä voit surutta säästää. (s. 27)

Esimerkissä 4 on ehkä pyritty tekemään mahdolliseksi myös se, että tekstillä voi olla myös sellainen idealilukija, joka käyttää arjessaan enemmän mekkoja tai hameita kuin housuja. Ilmaus *jos taas* on adversatiivinen, eli se asettaa ominaisuuksiensa suhteen vastakohtaisiksi kaksi eri asiaa, tässä tapauksessa kaksi eri idealilukijaa (VISK § 1102). Tässä kohdassa tarkoitus jää kuitenkin hieman epäselväksi, koska tässä kontekstissa farkkujen ja housujen voi olettaa tarkoittavan samaa asiaa – tämä epäjohdonmukaisuus implikoi sitä, että idealilukija käyttää enemmän housuja kuin hameita tai mekkoja. Vaikutelmaa korostaa lukijan suora puhuttelu. Esimerkin 4 ensimmäisessä virkkeessä vastakkainasettelulla myös kiistetään se, että *rento farkkutyyppi* käyttäisi juhlemekkoa usein. Näiden asioiden vertaaminen ja toistensa poissulkevuus on mielenkiintoista, koska farkut ja juhlemeikko ovat käytössä hyvin erilaisissa tilanteissa – ne eivät siis lähtökohtaisesti ole rinnasteisia asioita, joiden väliltä joutuisi valitsemaan. Esimerkki 5 todistaa tulkinnan tekstiin rakentuvan oletetun lukijan pukeutumistottumuksista oikeaksi, sillä *Oma tyyli* –lukuun sisältyvässä *Pihistä & Panosta* – osiossa kirjoittaja toteaa, että mekot ja hameet ovat arkivaatteita vähemmällä kulutuksella. Lausetyyppi on toteava ja esittää asian ainoana totuutena, eikä se anna tilaa poikkeaville näkemyksille tai pidä asiaa keskustelunalaisena. Lisäksi lause tekee vastakohtaisiksi

arkivaatteet mekkojen ja hameiden kanssa: *mekot ja hameet ovat arkivaatteita vähemmällä kulutuksella*. Esimerkeissä siis kiistetään ajatus siitä, että mekkoja ja hameita käytettäisiin arkena tai että niihin olisi tärkeää *panostaa* eli keskittää varoja tai ”satsata” (KS. s.v. *panostaa*). Kontekstissaan ilmaisu *niissä voit surutta säästää* luo negatiivisen, arvottoman representaation mekoille ja hameille. Ideaalilukija konstruoi esimerkiksi kirjoittajan kanssa samat arvot ja mielipiteet jakavaksi, sillä kirjoittaja esittää kertomansa asiat totuudenomaisesti ja yleisiin käsityksiin ja normeihin perustuvina.

4.2 Julistaminen

Kuten kiistäminen, myös julistaminen tekstissä luo voimakkaasti kuvaa ideaalilukijasta. Julistamalla tekstin ääni sulkee pois tai vaientaa muut mielipiteet esittämällä oman väitteensä vakuuttavana, perusteltuna, yleisesti hyväksyttävänä tai luotettavana. Tekstiin piirtyy oletus, että ideaaliyleisö on varauksetta samaa mieltä kirjoittajan kanssa. Aineistossani tällaiset rakenteet näkyvät monessa kohdassa, minkä voi olettaa johtuvan teoksen kirjoittajakeskeisyydestä ja ohjaamaan pyrkivästä tekstilajista. Kirjoittajakeskeisyys ja kirjoittajan asiantuntija-asema toimivat julistamisen kanssa kaksisuuntaisesti: asiantuntijarooli antaa vapauden esittää asioita perustelematta niitä, ja tällaisten väitteiden esittäminen toisaalta luovat ja vahvistavat kirjoittajan roolia asiantuntijana varsinkin, jos lukija jakaa nämä mielipiteet ja arvot tai vakuuttuu niistä tekstiä lukiessaan.

Esimerkit 6 ja 7 ovat kirjan esipuheesta. Sekä sisältönsä että kirjan alkuun sijoittumisensa vuoksi lausumat rakentavat kirjoittajan auktoriteettiasemaa.

6) Olen kokenut ikäisekseni paljon; **aina yrityksen perustamisesta asuntojen remontoimiseen, ja pitkän parisuhteen ylläpitämiseen.** (s. 7)

7) Kirjoitusprosessi osoittautui mukavaksi projektiksi, eikä inspiraatiosta ollut **koskaan** puutetta. Annettavaa oli **paljon** monelta osa-alueelta, jonka vuoksi into ja mielenkiinto pysyi yllä **koko** projektin ajan. (s. 7)

Esimerkissä 6 kirjoittaja perustelee, miksi hän on pätevä antamaan kirjassa olevia ohjeita ja neuvoja ja miksi niitä kannattaa noudattaa. Perusteleminen luo kuvan ideaalilukijasta, jonka kannasta kirjoittaja ei ole aivan varma, mutta perustelujen jälkeen ideaalilukija ainakin on vakuuttunut kirjoittajan asiantuntijuudesta. Esimerkki 7 vielä vahvistaa tätä vaikutelmaa, jossa kirjoittaja korostaa projektin mielekkyyttä, luontevuutta ja helppoutta sanavalinnoilla *koskaan*, *paljon* ja *koko*. Ideaalilukijalle ei jää epäilystäkään siitä, etteikö kirjoittaja olisi pätevä tällaista opasta tuottamaan. Vaikka kirjoittajan oman mielipiteen perustelun voi tietyissä yhteyksissä katsoa konstruoivan hieman epävarman tai epäilevän ideaalilukijan, on edellä esitetyissä esimerkeissä kokonaisuutena hyvin ehdoton sävy. Tämän vaikutelman

vuoksi esimerkit ovat tulkittavissa julistamiseksi, sillä ideaalilukijan eriävälle mielipiteelle ei jää tilaa ja jos eriäviä mielipiteitä on, ne vaimennetaan hyvin tehokkaasti.

Kirjoittajan oletus hänen ja ideaaliyleisönsä kokemusmaailmojen yhdistymisestä rakentuu selkeästi lausumaan, jossa lukijan suoran puhuttelu ja kirjoittajan oma kokemus yhdistyvät (Koskinen 2014: 137):

8) Mustat avokkaat **pitäisi ehdottomasti** löytyä jokaisen naisen vaatekaapista. Niitä voit käyttää töissä ja vapaalla. Suosin mokkanahkaisia avokkaita, koska ne näyttävät siroilta ja arvokkailta. (s. 15)

Esimerkissä 8 ensimmäisessä virkkeessä ilmaistaan puheena olevan asian ehdottomuus adverbilla *ehdottomasti*. Samassa virkkeessä myös ilmaistaan, että asia koskee jokaista naista: *Mustat avokkaat pitäisi ehdottomasti löytyä jokaisen naisen vaatekaapista*. Seuraavassa virkkeessä tämä lausuma perustellaan sanomalla *Niitä voit käyttää töissä ja vapaalla*. Samassa virkkeessä voimakkaasti konstruoidaan ideaalilukija sekä lukijan suoralla puhuttelulla että kenkien käyttötarkoituksen määrittelemisellä, joka täsmentää mielenkiintoisella tavalla ideaalilukijan työnkuvan. Tekstiin kirjoittuu oletus siitä, että ideaalilukijan työpaikka on sellainen, jossa mustilla avokkailla on käyttöä. Tällainen oletus rajaa ideaaliyleisön tältä osin erittäin pieneksi, sillä naisten ammattijakaumaa tarkasteltaessa suurin pääryhmä on palvelu-, myynti- ja hoitotyöntekijät (merkittävimmät ammatit tässä ryhmässä ovat myyjä, lähihoitaja ja lastenhoitaja), joita Suomen naistyövoimasta on lähes 30 %. Toiseksi suurin ammattipääryhmä on asiantuntijat (reilu 20 % naisista), jossa isona ammattiryhmänä ovat sairaanhoitajat (Tilastokeskus 2009). Perustellusti voi siis sanoa, että suurin osa naisista on töissä sellaisella alalla, jossa mustien avokkaiden käyttäminen ei ole mahdollista.

Adverbi *ehdottomasti* esiintyy samassa asiayhteydessä useamminkin:

9) Siistit, rennot tennarit ovat **ehdottomasti** oman vaatekaappini peruspilari. Tennarit jalassa on hyvä juosta tapaamisesta toiseen ja niillä jaksaa kävellä pitkiäkin matkoja esimerkiksi kaupunkilomalla. (s. 15)

10) Yhdet siistit matalat kengät, kuten loaferit tai ballerinat, tulee **ehdottomasti** löytyä vaatekaapista. Ne *kannattaa* ottaa mukaan myös matkoille, sillä ne sopivat **kaikkiin** asuihin. (s. 15)

Esimerkissä 9 kirjoittaja kertoo omakohtaisen kokemuksen, jonka hän perustelee yleistävällä, passiivimuotoisella virkkeellä. Vaikka passiivilause viittaakin selkeästi kirjoittajan omaan kokemukseen tennareiden käyttötarkoituksesta, luo se voimakkaasti kuvaa myös ideaalista lukijasta. Jos lause olisi kirjoitettu yksikön ensimmäisessä persoonassa, ideaalilukijaa konstruoiva vaikutus ei olisi niin voimakas. Nyt kuitenkin virke luo selkeästi kuvan ideaalilukijasta, joka jakaa kirjoittajan määrittämät matalapohjaisten tennareiden käyttötarpeet, eli myös ideaalilukija käyttää matalia tennareita erityisesti tapaamisesta toiseen juoksemisessa ja pitkien matkojen kävelemiseen kaupunkilomilla. Matkustusteema jatkuu

myös esimerkissä 10, tosin hieman puntaroivampana predikaattiverbin *kannattaa* ansiosta. Esimerkki 10 on kuitenkin kokonaisuutena ehdottomampi kuin esimerkki 9, sillä siinä missä 9 viittaa selkeästi *ehdottomasti*-adverbin sisältävässä lauseessa kirjoittajan omaan mielipiteeseen, on esimerkissä 10 *ehdottomasti* liitetty passiivimuotoiseen, voimakkaasti yleistävään ja ideaalilukijan mahdollisesti eriävän näkökulman täysin sivuuttavaan virkkeeseen. Esimerkkejä 8, 9 ja 10 yhdistävät ideaalilukijan representaatiot menestyvänä, varakkaana uranaaisena, joka matkustelee paljon.

Esimerkissä 11 ideaaliyleisö rakentuu tekstiin hyvin voimakkaasti monikon ensimmäisen persoonan vaikutuksesta.

11) **Kaikki me** haksahdamme joskus hetken trendeihin. Mikäli haluat **ehdottomasti** tietyn trendituotteen, niin hanki se edullisesti. (s. 27)

Monikon ensimmäisen persoonan eli *me*-muodon käyttö rakentaa kirjoittajasta ja oletetuista lukijoista yhden, samanmielisen joukon. Tässä esimerkissä adverbia *ehdottomasti* käytetään eri tavalla kuin aikaisemmissa esimerkeissä, sillä tässä se on ehdollistavassa roolissa: tietyn trendituotteen voi hankkia, mikäli sen *ehdottomasti* haluaa, ja silloinkin se pitää hankkia edullisesti. Lausumassa on hyvin negatiivinen ja kantaaottava sävy trendeihin: ne määritellään vain hetken kestäviksi, eikä niihin kannata *panostaa* eli käyttää rahaa. Kontekstissaan kehoitus ostaa jotain edullisesti representoi kyseisen asian huonommuutta, sillä Nuoren naisen oppaan *Oma tyyli* –luku on erittäin kulutuskeskeinen – myös esimerkkien 2 ja 3 negatiiviset representaatiot ketjuliikkeistä ja edullisista ostoksista tukevat tätä tulkintaa. Verbi *haksahtaa* on sävyltään negatiivinen, sillä se tarkoittaa virheen tekemistä, kömmähdystä, erehtymistä ja hairahtamista (KS. s.v. *haksahtaa*). Tämä esimerkki konstruoi ideaaliyleisön, joka on kirjoittajan kanssa samaa, yhdenmielistä joukkoa, ja jotka kaikki pitävät *hetken trendejä* yksinomaan huonona asiana, joihin jokainen kuitenkin silloin tällöin *haksahtaa*.

4.3 Puntaroiminen

Kun kirjoittaja ilmaisee oman mielipiteensä sanomalla esimerkiksi *minun mielestäni...*, *en usko...* tai *itse pidän...*, tekstiin rakentuu lukija, jolla saattaa olla kirjoittajan kanssa erilainen ajattelutapa. Kirjoittaja saattaa jopa haastaa lukijan ottamaan kantaa ilmaistessaan mielipiteensä sanomalla esimerkiksi *henkilökohtaisesti olen iloinen, että...* (Martin & White 2005: 104.) Aineistossani oli luonnollisestikin paljon kirjoittajan omaan mielipiteeseen ja kokemukseen viittaavia lausumia, jotka eivät toki kaikki olleet sävyltään puntaroivia tai dialogisia. Puntaroivan sävyn sai lausumissa aikaan erityisesti ehdollisuus ja kirjoittajan korostunut viittaaminen itseensä indefiniittipronominilla *itse*. Seuraavissa esimerkeissä

kirjoittaja perustelee näkökulmansa omalla mielipiteellään, mutta ei aivan yhtä ehdottomasti kuin luvuissa 4.1 ja 4.2 esiintyvissä esimerkkilauseissa.

12) Halusin kirjoittaa modernin oppaan kaltaisilleni nuorille naisille, **sillä koin**, että sellaiselle **olisi kysyntää**. (s. 7)

Esimerkki 12 on esipuheesta, jossa kirjoittaja perustelee, miksi on kirjan tehnyt. Tekstin rakentuu ideaaliyleisö, joka haluaa kirjan lukea ja jolle teksti tulee tarpeeseen – samalla kirjoittaja luo käsitystä siitä, että hän ja ideaalilukijat ovat samaa joukkoa. Ilmaisus *kaltaisilleni nuorille naisille* luo erityisesti sisarellisuutta ja kirjoittajan ja lukijan välistä yhteyttä tekstiin, joka representoi ideaalilukijan melko samanlaiseksi kuin mitä kirjoittaja itse on. Tällainen sanavalinta luo myös käsitystä siitä, että kirjoittaja ja oletettu yleisö jakavat samat arvot ja mielipiteet. Kirjoittaja perustelee kysynnän Nuoren naisen oppaan tyylliselle teokselle viittaamalla omaan kokemukseen *sillä koin*. Omaan kokemukseen hän liittyy vielä konditionaalinen sisältävän virkkeen *että teokselle olisi kysyntää*. Konditionaali ja omaan kokemukseen viittaaminen luovat esimerkkilausemalle hyvin ehdollisen ja puntaroivan sävyn: tämä lausuma ei siis ehdottomasti määritä ideaalilukijan mielipidettä tai kokemusta kyseisen teoksen tarpeellisuudesta. Esimerkki 12 antaa siis tilaa oletetun lukijan eriävällekin mielipiteelle – toki kontekstinsa, genrensä (opaskirja) ja kokonaisteoksen kirjoittajakeskeisyyden vuoksi voi olettaa, että kirjoittaja lähtökohtaisesti arvelee lukijansa olevan samaa mieltä.

Esimerkeissä 13, 14 ja 15 kirjoittaja kertoo omakohtaisia kokemuksiaan. Kirjoittajan omakohtaisuutta korostaa indefiniittipronomini *itse*, joka usein tuo tekstiin puntaroivia, dialogisia piirteitä. Esimerkeissä esitellyt tavaroiden representaatiot ovat positiivisia, mikä luo suositteluvaa ja sitä kautta ehdollista sävyä tekstiin.

13) **Itse** satsaan nahkatuotteisiin, *sillä ajattomat asusteet kestävät sukupolvelta toiselle*. **Omassa vaatekaapissani** on mm. äidiltäni peritty Chanelin 2.55 laukku 90-luvulta. (s. 24)

14) **Itse** rakastan nahkatakkiäni, *joka antaa luonnetta ja ryhtiä asuun kuin asuun*. (s. 26)

15) **Itse** suosin Acnen farkkuja, *sillä ne pitävät kutinsa kovasta käytöstä huolimatta* – vanhimmat merkiltä käytössä olevat farkkuni ovat jo vuosia vanhat. (s. 26)

Indefiniittipronominia *itse* käytetään painottamaan lauseen merkitystä siitä, että kyse on juuri kirjoittajasta omasta kokemuksesta (KS. s.v. *itse*). Kirjoittajan omakohtaiseen kokemukseen viittaaminen luo dialogisuutta ja sisarellisuutta: oman kokemuksen esiin tuominen luo vertaisasemaa ja antaa tilaa lukijan omalle, mahdollisesti eriävälle mielipiteelle. Jokaisessa esimerkissä rakenne ei kuitenkaan ole kokonaisuudessaan dialoginen, sillä päälauseen jälkeen seuraa toteava, julistava sivulause: *sillä ajattomat asusteet kestävät sukupolvelta toiselle* (13), *joka antaa luonnetta ja ryhtiä asuun kuin asuun* (12) ja *sillä ne pitävät kutinsa kovasta*

käytöstä huolimatta (13). Esimerkit 13 ja 15 jatkuvat toteavan sivulauseen jälkeen kirjoittajan omalla kokemuksella, joka pitää esimerkkien sävyn kokonaisuudessaan dialogisena. Näissä esimerkeissä siis toteavan ja yleistävän lauseen jälkeen kirjoittaja jatkaa mielipiteensä perustelua vielä omalla kokemuksellaan – tällainen perustelu onkin tulkittavissa dialogisuudeksi, sillä täysin samanmielistä ideaalilukijaa ei tarvitse perustelemalla vakuuttaa kirjoittajan oman mielipiteen pätevydestä. Perustelemalla oman mielipiteensä kirjoittaja konstruoi ideaaliyleisön, jolla saattaa olla hänen kanssaan erilainen näkemys, mutta jonka kirjoittaja haluaa vakuuttaa ja saada kannattamaan esittämäänsä asiaa. Esimerkissä 13 kirjoittajan oletama yleisö rakentuu taas huomattavasti samanmielisemmäksi, sillä kirjoittaja ei perustele väittämäänsä. Tekstissä ilmaistaan nahkatakien ominaisuudet annettuna totuutena tai muuten yleiseen tietoon perustuvana, yleisesti hyväksyttynä seikkana.

Ohjaavaa sävyä, joka ei kuitenkaan anna valmiita totuuksia, löytyy esimerkeistä 16 ja 17.

16) Kun kutsukortissa lukee cocktail, on pikkumusta *varma valinta*. **Voit kuitenkin laittaa muutakin päälle** – tärkeintä on juhluuden aste. (s. 33)

17) Ketjuliikkeistä ja nettikaupoista löytyy hyvin istuvia, kauniita mekkoja **pienemmällekin** budjetille. (s. 27)

Esimerkeissä tekstiin rakentuu ideaalilukijoiden joukko, jotka saattavat olla toisistaan poikkeavia ja joille kirjoittaja antaa mahdollisuuden muodostaa oman mielipiteensä. Esimerkin 16 ensimmäisessä virkkeessä kirjoittaja julistaa (ks. edellinen alaluku) pikkumustan olevan *varma valinta*. Julistava sävy syntyy myös siitä, että kirjoittaja ei millään tavalla perustele sanomaansa, vaan ilmaisee sen yleistietoon pohjautuvana, kiistattomana asiana. Seuraavassa virkkeessä kirjoittaja antaa kuitenkin tilaa ideaalilukijan mahdollisesti eriävälle ajatukselle sanomalla *voit kuitenkin laittaa muutakin päälle*. Esimerkissä 17 liitepartikkeli *-kin* konstruoi tekstiin heterogeenisen ideaaliyleisön ottamalla huomioon erilaiset tavat ja resurssit käyttää rahaa. Ilmaiseamalla, että kauniita mekkoja löytyy *pienemmällekin budjetille*, kirjoittaja antaa tilaa tekstissään erilaisille ideaalilukijoille: tässä tapauksessa myös niille, jotka eivät välttämättä halua tai voi *panostaa* juhlemekkoon. Muihin esimerkkilauseisiin verrattuna ketjuliikkeet representoidaan tässä esimerkissä hyväksyttävämpänä asiana. Esimerkissä 18 jatkuu edullisempien tuotteiden hyväksyntä, sillä kalliit korkokengät esitetään asiana, joille ei välttämättä ole käyttöä:

18) Juhlahumussa kengät ovat myös kovalla koetuksella, joten **en suosittelen** laittamaan kalleimpia aarteitasi tanssilattialle tuhoutumaan. (s. 27)

Vaikka esimerkissä 18 on kokonaisuutena ideaalilukijaa voimakkaasti konstruoiva sävy, on siinä kuitenkin myös puntaroimista. Sivulauseessa kirjoittajan ilmaisema *en suosittelen* ei anna

suoraa ohjetta tai käskyä, vaan ilmaisee asiansa ehdollisemmin. Kirjoittaja perustelee kantansa, miksei kyseistä asiaa suosittelen, mutta lausuma ei silti ole yleisilmeeltään täysin ehdoton. Tässä ideaalilukija saa siis itse tehdä päätöksen, vaikka kirjoittaja onkin antanut suositukselleen perustelut. Ideaalilukijan kuvaa rakentavat tekstissä sivulauseessa käytetty lukijan suora puhuttelu: *en suosittelen laittamaan kalleimpia aarteitasi tanssilattialle tuhoutumaan. Kalleimpia aarteitasi* tarkoittaa tässä yhteydessä hinnaltaan arvokkaita korkokenkiä, jollaiset kirjoittaja ajattelee oletetun lukijansa omistavan, sillä sanaparin perässä on omistusliite *–si*.

4.4 Vetoaminen

Tekstin ulkopuoliset äänet eivät olleet suuressa osassa aineistossani: muihin sitoutumisen pääryhmiin löytyi erittäin monta esimerkkiä analysoitavaksi, mutta tekstin ulkopuoliseen ääneen vetoamista löytyi ainoastaan kahdesta tekstin kohdasta.

19) **Myös molemmat vanhempani** ovat aina olleet kiinnostuneita muodista ja pukeutuneet persoonallisesti. **He** toivat minulle paljon vaatteita ulkomaanmatkoilta, ja sain **kuulemma** paljon huomiota osakseni istuessani rattaissa nahkatakki päällä ja Converse jalassa. (s. 9)

20) Ketju panostaa myös laukkujen suunnitteluun, ja merkin laukkuja **ollaankin nähty maailmanluokan tyyllitaitureiden** käsipuolella. (s. 23)

Näissä esimerkeissä kirjoittaja käyttää muihin viittaamista perusteluna omalle näkemykselleen. Esimerkissä 19 kirjoittaja perustelee omaa osaamistaan ja asiantuntijuuttaan sillä, että hänen vanhempansakin ovat olleet kiinnostuneita pukeutumiseen ja tyyliin liittyvistä asioista. Vanhemmat representoidaan siis tyylietoisiksi ja myös huumorintajuisiksi: lapsen pukeminen Converseihin ja nahkatakkiin osoittaa tässä esimerkissä leikkisyyttä, joka on kiinnittänyt tapahtuma-aikanaan myös muiden ihmisten huomion. Lapsuusmuiston jakaminen tuo kirjoittajaa lähemmäksi lukijoita ja luo vertaissuhdetta kirjoittajan ja lukijoiden välille. Tässä lausumassa ideaalilukija ei välttämättä ole ennakkoluulottomasti kirjoittajan kanssa samaa mieltä, ja perustelemalla omaa asiantuntijuuttaan kirjoittaja haluaa varmistaa, että hänen oletettu yleisönsä vakuuttuu kirjoittajan vankasta osaamisesta pukeutumiseen liittyen. Lausuman sijainti heti esipuheessa tukee tulkintaa siitä, että kirjoittaja pyrkii vahvistamaan omaa asiantuntijarooliaan perustelemalla sanomaansa myös omien vanhempiensa tyylikkyyteen viittaamalla. Partikkeli *kuulemma* toimii esimerkissä toisen käden tietoon (kirjoittajan vanhemmiltaan kuulemaan asiaan) viittaavana, jonka avulla kirjoittaja kertoo itsestään.

Esimerkissä 20 kirjoittaja taas kertoo vaateketju Zarasta, jossa hän perustelee merkin laukkujen hyvää tasoa vetoamalla *maailmanluokan tyyllitaitureihin*. Tässäkin esimerkissä

tekstiin konstruoituu ideaalilukija, joka ei välttämättä ole samaa mieltä tai edes tietoinen kyseisen ketjun laukuista – tyylitaitureihin viittaamalla kirjoittaja siis perustelee omaa sanomaansa ja saattaa tuoda uuttakin tietoa lukijalle. Joka tapauksessa esimerkissä tahdotaan vakuuttaa lukija siitä, että kyseisen ketjun laukut ovat hyviä. Ehkä *maailmanluokan tyylitaitureihin* vetoamalla kirjoittaja haluaa korostaa kyseisen vaateketjun tasokkuutta, sillä muuten aineistossa on ketjuliikkeisiin liittyen käytetty negatiivisesti sävytynyttä kieltä (ks. esimerkki 11). Passiivilla *ollaankin nähty* kirjoittaja luo vankemman pohjan esittämälleen arviolle kyseisestä vaateketjusta ja sen laukuista: kirjoittaja itse ei ole ainoa, joka on havainnut *maailmanluokan tyylitaitureiden* käyttävän kyseisiä laukkuja, vaan ilmiö on laajempi kuin pelkkä kirjoittajan oma kokemus. Myös tällä tavalla esimerkki 20 eroaa edellisistä analysoimistani esimerkeistä – kirjoittaja ei perustele asiaa pelkästään omalla havainnollaan, vaan passiivimuotoisella lauseella laajentaa tekemänsä huomion myös muiden havaitsemaksi asiaksi.

5 PÄÄTÄNTÖ

Tavoitteenani oli selvittää, millainen ideaalilukijan kuva Nuoren naisen oppaassa syntyy ja miten eri sitoutumisen piirteet sekä yksi- ja moniääniset kielen rakenteet tätä kuvaa luovat. Analyysi sivusi myös kriittistä diskurssintutkimusta, jonka tuloksia avaan enemmän vielä tässä luvussa. Hypoteesinani oli, että ideaalilukijan kuva rajautuu paikoitellen melko ahtaaksi juuri aineiston kirjoittajakeskeisyyden vuoksi, mutta yllätyin kiistävien ja julistavien lauserakenteiden suuresta määrästä ja siitä, kuinka suuri ristiriita paikoitellen muodostui esipuheen metatekstin ja *Oma tyyli* –luvun välille. Analyysiprosessi oli antoisa ja osoitti, kuinka suuri vaikutus tiedostamattomilla kielellisillä valinnoilla on koko tekstin tasolla – varsinkin, jos nämä tietyt piirteet toistuvat useammin kuin kerran.

Analyysi osoitti, että aineistossa ideaalilukijan kuva rajautuu melko kapeaksi, sillä aidosti dialogisia ja lukijan omalle mielenpiteelle tilaa antavat lausumat eivät olleet pääosassa aineistossa. Esipuheessa kirjoittaja asettikin kirjalle tutkimuksen tuloksista poikkeavan tavoitteen: *Haluan tämän oppaan avulla rohkaista sinua kuuntelemaan itseäsi ja elämään elämää omilla ehdoillasi* (s. 7). Kirjoittajan sitoutumista ja dialogisuutta ilmentävistä kielellisistä piirteistä selkeästi suuremmassa roolissa olivat kiistävät ja julistavat lausumat, joille tyypillistä on se, ettei eriävälle mielipiteille tai muille äänille jää tilaa. Ideaaliyleisö määrittyi aineistossa yhtenäiseksi joukoksi, joka lähtökohtaisesti jakaa kirjoittajan arvot, mielipiteet ja uskomukset. Moneen esimerkkiin piirtyi kuva ideaalilukijasta, joka ei kyseenalaista tai tarvitse erityistä vakuuttelua kirjoittajan kannan hyväksymiseksi. Puntaroiviakin kielenpiirteitä löytyi, mikä lähikontekstissaan pehmensi muissa esimerkeissä ideaaliyleisön tarkkaan määrittynyttä kuvaa.

Voimakkaimmin ideaaliyleisöä rakentavat sitoutumisen piirteet eli kiistäminen ja julistaminen olivat erittäin suuressa osassa aineistossa. Niiden runsas ilmeneminen toisaalta vahvistivat kirjoittajan asiantuntija-asemaa ja auktoriteettia, mutta samalla rajasivat ideaalilukijan pieneen tilaan. Aineistosta kokonaisuutena tuli vaikutelma, että ideaalilukija on suurimmaksi osaksi heijastuma kirjoittajasta itsestään, eikä vaihtoehtoisia ideaalilukijoita juuri ole tai heille ei anneta tilaa. Tekstiin rakentuva ideaalilukija on siis nuori nainen, joka on tai pyrkii olemaan tyylikäs, ajattomiin klassikoihin pukeutuva uranainen, joka työllistyy tai on työllistynyt yksityiselle sektorille ja joka juoksee tapaamisesta toiseen. Hänellä on varaa ja halua käyttää huomattavia summia rahaa luksustuotteisiin, ja erityisesti merkkilaukun ja kalliiden korkokenkien omistaminen on hänelle tärkeää. Menestyminen työelämässä on

ideaalilukijalle erityisen tärkeää: kirjassa kuvattu kulutusihanne vaatii paljon rahaa. Ideaalilukija käy melko usein juhlissa ja kaupunkilomilla: juuri matkustaminen on tärkeä keino irtautua hektisestä arjesta, mikä myös piirtää kuvaa työelämässä menestyvään pyrkivästä ideaalilukijasta. Ideaaliyleisö taas on joukko, joka jakaa varauksetta aineistosta esiin nousevat kirjoittajan arvot, mielipiteet ja näkemykset. Yksilöinä ideaalilukijat eivät liiemmin eroa toisistaan, sillä aineistossa ei ollut myönnytyksiä täysin eriäville tai vastakohtaisille mielipiteille tai erilaisten näkökulmien objektiivista vertailua, mikä korostaa tekstin kirjoittajakeskeisyyttä ja yksinäisyyttä. Kuten Koskinen (2015) artikkelissaan *Tunteella ja tuttavallisesti. Margot Wallströmin blogi osana Euroopan komission viestintää* havaitsi, tekstiin rakentuva pintapuolinen dialogisuus eli lukijan suora puhuttelu ei luo aitoa, ideaalilukijan eriävälle mielipiteelle tilaa antavaa dialogisuutta. Lukijan suora puhuttelu määrittää usein voimakkaasti sen, millaiseksi kirjoittaja ideaalilukijan olettaa. Sen sijaan kirjoittajan omakohtaiset kokemukset, *minä*-muotoinen ja kirjoittajaan itseensä suoraan viittaava teksti voivat luoda dialogisuutta ja vuoropuhelua (ks. Koskinen 2015). Usein oman kokemuksen jakamalla kirjoittaja luo vertaisroolia suhteessa lukijoihin ja antaa samalla tilaa ideaalilukijan omalle, mahdollisesti eriävällekin mielipiteelle. Mikäli kirjoittajan oma kokemus on lukijan näkökulmasta samaistuttava, tuo se kirjoittaa lähemmäs lukijaa.

Suhtautumisen teoria ja tekstissä ilmenevien kirjoittajan sitoutumisen piirteiden tarkasteleminen toimivat aineistoni analysoimisessa erinomaisesti. Analyysityötä lähdin tekemään jaottelamalla aineistossa olevia lauseita ja lausumia sitoutumisen eri kategorioiden (kiistäminen, julistaminen, puntaroiminen ja vetoaminen) mukaan. Kun olin saanut tämän melko mekaanisen vaiheen tehtyä, näin konkreettisesti, kuinka paljon kutakin sitoutumisen piirrettä aineistosta löytyi. Erityisesti kiistämistä ja julistamista ilmentäviä lausumia oli jätettävä analyysin ulkopuolelle niiden suuren määrän vuoksi. Näitä sitoutumisen piirteitä ilmentävien lausumien suhteen pyrin valitsemaan analyysiin esimerkkejä, joissa kyseinen sitoutumisen piirre on erittäin selkeä tai muulla tavalla kiinnostava tai joissa toistuu jokin tietty kielenaines – esimerkiksi adverbi *ehdottomasti* yhdisti esimerkkejä 9, 10 ja 11, ja esimerkeissä 13, 14 ja 15 toistui indefiniittipronomini *itse*. Mekaanisuudestaan huolimatta lausumien jaottelu eri kategorioihin oli mielenkiintoista: kirjasta tulleen vaikutelman tueksi sai konkreettisen näytön siitä, että tietynlaiset lausumat todellakin olivat määrällisesti suuremmissa osassa kuin toiset.

Vaikka oma aineistoni ei sisälläkään metatekstiä koskien kirjoittamista, on siitä löydettävissä saman tyyppisiä vastakohtaisia diskursseja kuin Blomgreninkin tutkimuksesta. Nuoren naisen oppaan esipuheessa on päällimmäisenä lempeysdiskurssi: kirjoittaja kannustaa

etsimään omaa tietä, puhuu nuoriin naisiin kohdistuvista paineista ja toivoo kirjan tuovan iloa lukijalleen. *Oma tyyli* –osiossa taas korostuvat kulutus- ja suorittamisdiskurssit. Erityisesti kulutusdiskurssi oli erittäin vahvasti esillä aineistossa. Kirjoittaja pyrki perustelemaan kalliita luksushankintoja laadulla, kestävyydellä ja ekologisuudella. Kalliita hankintoja perusteltiin myös edullisempien ketjuliikkeiden huonommuudella, ja kulutusdiskurssi loi voimakkaasti vastakohtaisuutta kalliiden ja edullisten tuotteiden välille. Diskursseille ja representaatioille onkin ominaista niiden kyky nimetä, hierarkisoida, nostaa esiin ja jättää sivuun maailman ilmiöitä ja tapahtumia (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 56). Nuoren naisen oppaassa kuluttamisen suhteen piirtyi kaksi toisistaan täysin vastakohtaista kuvaa: harkittu, kestävien ja kalliiden luksustuotteiden ostaminen ja ketjuliikkeiden kertakäyttöisten halpatuotteiden suurkuluttaminen. Aineistossa perusteltiin kalliiden tuotteiden ostamista ketjuliikkeiden huonommuudella – aivan kuin nämä kaksi toisistaan täysin poikkeavaa kuluttamisen tapaa olisivat ainoat vaihtoehdot. Kulutusdiskurssin keskeisyys aineistossa oli periaatteessa ymmärrettävää: yleensä vaatteet ja muut tavarat yhdistetään ensimmäisenä omaan tyyliin. *Oma tyyli* voisi edustaa myös syvällisempiä asioita, kuten vaikka esipuheessa mainittua oman tien löytämistä ja elämää omilla ehdoilla. Omaan pukeutumistyyliin liittyvät ohjeistukset voisivat olla sävyiltään myös pohtivampia eivätkä niin tiukkoja, konkreettisia neuvoja tarjoavia. *Oma tyyli* –luvussa oli kuitenkin hyvin voimakkaasti kuluttamiseen keskittyvä sävy, mikä varmasti heijastelee nykyajan kulutuskeskeistä ja kaupallista yhteiskuntaa. Ideaalilukijan kuva rajautui tyylin ja kuluttamisen suhteen aineistossa kapeaksi.

Kirjana Nuoren naisen opas edustaa samoja teemoja, joita Kauppinen (2013: 147–148) on tutkimuksessaan havainnut: feminististen diskurssien esiintyminen yhteyksissä, joissa vahvana on myös suorittamisen paine, urakeskeisyys ja taloudellinen menestyminen. Nuoren naisen oppaan voi nähdä osana median luoman naiskuvan kaanonina – esimerkiksi naistenlehdissä kulkee jatkuvasti rinnakkain itsenäiseen, omaan elämään kannustavia diskursseja sekä erilaisiin yhteiskunnan ahtaisiin odotuksiin perustuvia diskursseja: uran luomista, parisuhteen ylläpitämistä ja ulkonäköön ja kehoon perustuvia ohjeistuksia. Naistenlehdissä usein jaetaan vertaistarinoita muista naisista, jotka ovat kohdanneet vaikeuksia sekä kannustetaan henkiseen hyvinvointiin ja itsensä hyväksymiseen. Samassa lehdessä on todennäköisesti myös laihdutus- ja treenivinkkejä sekä muita ulkonäköön ja sen parantamiseen liittyviä ohjaamaan pyrkiviä tekstejä. Kontula (2001) on tutkinut pro gradu –työssään naistenlehti *Gloriassa* rakentuvia diskursseja. Kontula nimesi lehdessä vuorottelevat diskurssit vaatimus- ja vapautusdiskursseiksi, jotka ovat keskenään ristiriitaiset: lehden sivuilla lukijaa kannustetaan olemaan juuri sellainen kuin on, mutta samoilla sivuilla myös

esitellään naisia, joita lukija saattaa kadehtia ja jollainen hän itse ehkä haluaisi olla. Menestyvät naiset saavat palstatilaa, ja lukijaakin kannustetaan menestymään. Gloria-lehden epäonnistuneiksi määrittämiä naisia, jotka voivat olla kouluttamattomia, lahjattomia tai sosiaalisesti kömpelöitä, ei lehden sivuilla nähdä – lehden sivuilla näkyvyyttä saavat kauniit, nuorehkot, menestyneet ja vahvoina pidetyt naiset. Lehti ei väitä, että jokaisen lukijan tulisi olla hoikka, kaunis ja työelämässä menestynyt, mutta esittää kyseiset kriteerit täyttävät naiset sellaisina ihannekuvina, joita kohti olettaa lukijoidensa pyrkivän. (Kontula 2001: 62–67.) Voisi siis sanoa, että 2000-luvun naisille suunnatuissa teksteissä myös Nuoren naisen oppaassa ilmenevät lempeysdiskurssien sekä kulutus- ja suoritusdiskurssien vuorottelu ja ristiriita on yleinen ilmiö.

Nuoren naisen opas teoksena heijastelee laajaa yhteiskunnallista, länsimaista ilmiötä: kulutuskeskeisyyttä, suorittamista ja menestymisen painetta. Perinteisen median sekä sosiaalisen median luoman ilmapiirin mukaan naisena on tärkeää menestyä työelämässä, ostaa kalliita luksustuotteita, treenata tavoitteellisesti, käydä ystävien kanssa kahviloissa ja kaupunkilomilla ja saada täydellinen parisuhde ja perhe. Kaiken tämän saavuttaminen ei ole mahdollista ilman kivenkovaa suorittamista ja sitä, että vaatii itseltään jatkuvasti enemmän. Sosiaalinen media lisää vettä myllyyn, sillä siellä ihmisten on mahdollista näyttää vain parhaat puolet elämästään, ja samalla sosiaalisen median käyttäjät luovat toinen toisilleen lisää paineita. Vaikutus ei ole minkään ilmiön tai tahon välillä yksisuuntainen: yhteiskunnallinen ilmapiiri vaikuttaa eri medioihin, mediat vaikuttavat yhteiskuntaan, ja tämän kaiken keskellä ovat naiset, jotka toisaalta kuluttavat ja luovat itse muiden tahojen luomia representaatioita naisista, ja samalla itse saattavat pyrkiä täyttämään median ja yhteiskunnan luomat odotukset.

Analyysimenetelmänä suhtautumisen teoria on erittäin monipuolinen ja sovellettavissa moneen kiinnostavaan tutkimusaiheeseen – on ehkä vaikeampaa löytää aihe, jota sillä ei voisi tutkia. Sitoutuminen on suhtautumisen teorian osa, joka sekin on laaja-alainen ja monikäyttöinen. Sitoutumisen näkökulmasta on hedelmällistä tutkia erityisesti kirjoittajakeskeisiä ja selkeästi jollekin lukijaryhmälle suunnattuja tekstejä, jollaisia voisivat olla erilaisten elämäntaito- ja opastekstien lisäksi mielipidekirjoitukset ja poliittista tai maailmankatsomuksellista ideologiaa edustavat tekstityypit. Nuoren naisen opas oli kokonaisuudessaan aineistona mielenkiintoinen, ja sitä voisi tutkia vertaamalla siihen esimerkiksi blogeja tai muita tuoreita, naiseutta kuvaavia tekstejä. Tällaisesta kirjallisuudesta voisi tehdä siis laajempaa kartoitusta esimerkiksi suhtautumisen teorian tai diskurssianalyysin analyysimenetelmin. Nuoren naisen opasta ensimmäistä kertaa lukiessa

huomioni kiinnittyi myös kirjassa toistuvaan oletukseen kiireestä, joka tuli esille voimakkaammin luvuissa, jotka jouduin rajaamaan tutkimukseni ulkopuolelle. Tämä jatkuvan kiireen diskurssi liittyy laajemmin suorittamisdiskurssiin, jota olisi myös kiinnostavaa tutkia joko aineistona koko Nuoren naisen opas tai kyseinen teos osana useampia tekstejä käsittävässä tutkimuksessa.

6 LÄHTEET

Alexa Dagmar: About Alexa. <http://alexadagmar.com/alexa/>, luettu 18.03.2017

Blomgren, Linda 2016: Puhutaan bloggaamisesta – Blogipuhe tekstilajia rakentamassa. Maisterintutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos.

Fairclough, Norman 1995: Critical discourse analysis: The critical study of language. London: Longman.

Hall, Stuart, Lehtonen, Mikko, Herkman, Juha 1999: Identiteetti. Tampere: Vastapaino.

Halliday, M.A.K. 1978: Language as social semiotic. The social interpretation of language and meaning. London: Edward Arnold.

Juvonen, Riitta 2007: Suhtautumisen systematiikkaa. – Virittäjä 3/2007 s. 431–434.

Kantar TNS 2016. Lukijatutkimus. <https://media.sanoma.fi/printti/cosmopolitan>, luettu 3.4.2017.

Kauppinen, Kati 2013: *'Full power despite stress': A discourse analytical examination of the interconnectedness of postfeminism and neoliberalism in the domain of work in an international women's magazine.* s. 133–151 Discourse & Communication. Sage.

Kolari, Eve 2016: Hyvinvoinnin rakentuminen Tickle your fancy –blogissa. Maisterintutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos.

Kontula, Tytti 2001: Menestyvä nainen. Naistenlehti Glorian sisällön naiskuva. Maisterintutkielma. Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitos.

Koskinen, Kaisa 2015: Tunteella ja tuttavallisesti. Margot Wallströmin blogi osana Euroopan komission viestintää. – Marja-Liisa Helasvuo, Marjut Johansson & Sanna-Kaisa Tanskanen (toim.), *Kieli verkossa – näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen* s. 127–147. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

KS = Kielitoimiston sanakirja. Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuja 166. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy 2017. - <http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/> luettu 7.4.2017.

Martin, J. R. & White, P.R.R. 2005: The language of evaluation. Lontoo: Basingstoke: Palgrave Macmillan Ltd.

Mäenpää, Jaana 2016: Bloggaajan vuorovaikutusroolit suosituissa blogeissa. Maisterintutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos.

No Tofu Publishing. <https://notofupublishing.com/tuote/alexa-dagmar-nuoren-naisen-opas/>

Pietikäinen Sari 2000: Kriittinen diskurssintutkimus. – Arja Piirainen-Marsh, Kari Sarjavaara (toim.), *Kieli, diskurssi & yhteisö* s. 191–218. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.

Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne 2009: Kurssi kohti diskurssia. Tampere: Vastapaino.

Ruoho, Iris, Laiho, Marianna & Halonen, Irma Kaarina 2005: Median merkitsemät: Ruumis ja sukupuoli kuvassa. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Työssäkäynti. Ammatti ja sosioekonominen asema 2009, 1 Naisten ja miesten työt 2009. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/tyokay/2009/04/tyokay_2009_04_2011-11-28_kat_001_fi.html, luettu 7.4.2017.

VISK = Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho 2004: Iso suomen kielioppi. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Verkkoversio. – <http://kaino.kotus.fi/visk/etusivu.php>

Aineistolähteet:

Dagmar, Alexa 2016: Nuoren naisen opas. No Tofu Publishing. Bookwell Oy, Porvoo.